

1.01
Prejeto 20. 12. 2010

UDK 329.11.(497.4):323(497.11)"1926"

Mateja Ratej*

Krepitev vezi med Slovensko ljudsko in Narodno radikalno stranko po padcu zadnje vlade Nikole Pašiča leta 1926

IZVLEČEK

Slovenska ljudska stranka je med obema svetovnima vojnama ohranjala svoj prepoznaven politični položaj v jugoslovanski politični stvarnosti tudi (in zlasti) s političnim povezovanjem z največjo srbsko stranko – Narodno radikalno stranko. V dvajsetih letih 20. stoletja je bil vrhunec njunega političnega sodelovanja dosežen s podpisom Blejskega sporazuma leta 1927, ki je vodji Slovenske ljudske stranke Antonu Korošcu omogočil prevzem ministrstva za notranje zadeve in mesta predsednika vlade leta 1928. Vendar so odnosi med Narodno radikalno stranko in Slovensko ljudsko stranko dobili novo dinamiko že po sestopu z oblasti in nato smrti radikalskega staroste Nikole Pašiča leta 1926. Avtorica se bo v razpravi ukvarjala predvsem s tem slednjim obdobjem in z nekaterimi niansami težavnega političnega odnosa med Nikolo Pašičem in Antonom Korošcem.

Ključne besede: Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, Slovenska ljudska stranka, Narodna radikalna stranka, Anton Korošec, Nikola Pašič

ABSTRACT

THE STRENGTHENING BOND BETWEEN THE SLOVENIAN PEOPLE'S PARTY AND NATIONAL RADICAL PARTY AFTER THE FALL OF THE LAST GOVERNMENT OF NIKOLA PAŠIĆ IN 1926

Between both World Wars, the Slovenian People's Party retained its distinctive political position in the Yugoslav political reality, also (and especially) by establishing political links with the largest Serbian party – the National Radical Party. In the 1920s the peak of their political cooperation was reached with the signature of the Bled Agreement of 1927, which enabled Anton Korošec, the leader of the Slovenian People's Party, to take over the Ministry of the Interior and the post of the President of the Government in 1928. However, the relations between the National Radical Party and Slovenian People's Party acquired a new dynamics already after the descent from power and then death of the head of the radicals Nikola Pašić in 1926. In the following discussion the author will focus mostly on the latter period and on certain aspects of the complicated political relations between Nikola Pašić and Anton Korošec.

* Dr., znanstvena sodelavka, ZRC SAZU, Sekcija za interdisciplinarno raziskovanje, Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana; e-naslov: mratej@zrc-sazu.si

Key words: Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, Slovenian People's Party, National Radical Party, Anton Korošec, Nikola Pašić

Jugoslovanska muslimanska organizacija, Demokratska in Slovenska ljudska stranka so kot opozicijske stranke 24. marca 1926 ministroma za zunanje zadeve in za finance Momčilu Ninčiču in Milanu Stojadinoviću predložile interpelacijo zaradi suma o korupcijski dejavnosti sina predsednika vlade Nikole Pašića in nekaterih članov vlade iz Narodne radikalne stranke. V njej so od vlade zahtevali imenovanje skupščinske komisije za raziskavo primerov nelegalnega poslovanja v državni upravi in pripravo osnutka zakona proti korupciji – na dnevni red sej Narodne skupščine je bila uvrščena šele 14. maja 1926.¹ Poslanci vladne Hrvatske seljačke stranke so v začetku aprila 1926 od premiera Nikole Pašića zahtevali takojšen sklic Narodne skupščine, kar je bil zadosten razlog za Pašićev odstop, vendar je Nikola Uzunović 8. aprila 1926 prevzel vodenje vlade v skorajda nespremenjeni sestavi.² Ker ni upošteval odklonilnega odnosa opozicijskih voditeljev do sodelovanja s Stjepanom Radićem, so v nezaupnici novi vladi poudarili nesprijemljivost nadaljevanja s korupcijo omažeževanega režima, izpostavili potrebo po nadaljevanju opozicijskih prizadevanj za izkoreninjenje korupcije v državni upravi in za reševanje gospodarske krize v državi.³

Stjepan Radić je bil med vladno krizo proti vstopu Slovenske ljudske stranke v vlado, a je stališče spremenil že 15. aprila 1926, ko je moral na zahtevo vodstva Narodne radikalne stranke izstopiti iz vlade.⁴ Čeprav so zastopniki vladne Hrvatske seljačke stranke konec marca 1926 podprli interpelacijo opozicijskih strank o korupciji Radeta Pašića, to ni zmanjšalo napetosti v odnosih med Slovensko ljudsko in Hrvatsko seljačko stranko.⁵ Zaradi pričakovanih sprememb v vladi in ob napadih Stjepana Radića na apostolskega nuncija v Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev (dalje SHS) Hermenegilda Pellegrinettija, ki ga je v Narodni skupščini zagovarjal štajerski poslanec Josip Hohnjec, se je nestrpnost do Radića v strankinih vrstah celo stopnjevala.⁶

¹ Slovenec, 25. 3. 1926, str. 1, Interpelacija opozicije o aferah Rade Pašića; Branislav Gligoričević: *Parlament i političke stranke u Jugoslaviji (1919–1929)*. Beograd 1979 (dalje Gligoričević, *Parlament i političke stranke*), str. 220–221.

² Slovenec, 9. 4. 1926, str. 1, Imamo vlado; Slovenec, 15. 4. 1926, str. 2, Sestanek voditeljev opozicije.

³ Slovenec, 16. 4. 1926, str. 1, Konferenca opozicionalnih voditeljev; Jutro, 16. 4. 1926, str. 1, Kaj pravijo Radić in drugi; Slovenec, 17. 4. 1926, str. 1, Nov načrt zakona o pobijanju korupcije; Slovenec, 18. 4. 1926, str. 1, Opozicija proti drugi Uzunovićeви vladi; Jutro, 18. 4. 1926, str. 1, Komunikacije šefov opozicionalnih skupin; Slovenec, 21. 4. 1926, str. 1, Opozicija proti korupciji; Slovenec, 28. 4. 1926, str. 2, Izjava voditeljev opozicije; Slovenec, 29. 4. 1926, str. 1, Opozicija zahteva deklaracijo vlade; Slovenec, 1. 5. 1926, str. 1, Stališče opozicije; Slovenec, 13. 5. 1926, str. 2, Opozicija vložila predlog zakona.

⁴ Jutro, 14. 4. 1926, str. 1, Oster napad Radića na SLS; Slovenec, 20. 4. 1926, str. 1, Meneviranje St. Radića.

⁵ Slovenski gospodar, 25. 2. 1926, str. 1, Radićevci zapeljujejo naše može. Radićevci tajijo svoje grehe; (Novi) Domoljub, 25. 3. 1926, str. 178, Radićevska protikrimska politika; Franjo Žebot: *Mirotnorci*. V: Slovenski gospodar, 18. 3. 1926, str. 2; Andrej Bedjanič: *Dva obraza Radićeve politike*. V: Slovenski gospodar, 25. 3. 1926, str. 1.

⁶ Slovenec, 14. 2. 1926, str. 1, Interpelacija dr. Hohnjeca na ministra zunanjih del; Jutro, 16. 2.

Slovenska ljudska stranka se je po sestavi Uzunovićeve vlade pridružila skupnim stališčem opozicijskih strank,⁷ saj Pašičev odhod z mesta predsednika vlade kljub velikim pričakovanjem ni izboljšal strankinih pogajalskih pozicij za vstop v vlado.⁸

Anton Korošec je med člani vodstva Narodne radikalne stranke krepil odnose s skupino Ljubomirja Jovanovića, ki je bila strpna do strankinih avtonomističnih idej.⁹ Zaradi predvidevanj o povečanih možnostih vstopa Slovenske ljudske stranke v vlado v začetku leta 1926 je začel po svojem nastopu v Narodni skupščini 8. februarja 1926 ponovno izpostavljati idejo narodnega sporazuma, katere glavni oblikovalec in promotor je bil v času od skupščinskih volitev leta 1923 do sklenitve sporazuma Radić-Pašić.¹⁰ Po sprejetju proračuna za leto 1926/1927 in po ključku zasedanj Narodne skupščine je skupaj z večino opozicijskih poslancev odpotoval iz Beograda.¹¹ Vodstvo opozicijskih strank je proračun ocenilo kot ne-realni in zahtevalo njegovo revizijo. Izvolili so poseben odbor z nalogo izdelati podroben načrt o proračunskem preoblikovanju. Kot zastopnika Jugoslovanskega kluba¹² sta bila v omenjeni odbor imenovana Ivan Vesenjaka in Vladimir Pušenjak; slednji je konec maja 1926 zaradi politične korektnosti zavrnil odlikovanje ministra za finance Ninka Perića za delo v parlamentarnem finančnem odboru.¹³

Konzultacije pri kralju Aleksandru je 5. aprila 1926 v imenu Slovenske ljudske stranke opravil Fran Kulovec.¹⁴ Korošec se je vrnil v Beograd 9. aprila 1926 na skup-

1926, str. 1, Klerikalci kot sluga Vatikana; Jutro, 17. 2. 1926, str. 1, Satisfakcija nunciju Pellegrinettiju; Jutro, 21. 2. 1926, str. 1, Ninčićev odgovor na interpelacije o Pellegrinettiju.

⁷ Slovenec, 9. 4. 1926, str. 1, Imamo vlado; Slovenec, 14. 4. 1926, str. 2, Shodi SLS; Slovenec, 17. 4. 1926, str. 1, Neparlamentarna vlada; Slovenec, 17. 4. 1926, str. 1, Pomembna izjava dr. Korošca; Jutro, 18. 4. 1926, str. 2, Dr. Korošec za politiko sporazuma.

⁸ Slovenec, 10. 4. 1926, str. 1, Izjave raznih politikov o novi vladi; Jutro, 11. 4. 1926, str. 2, Dr. Korošec s Pašičem?

⁹ Jutro, 17. 4. 1926, str. 1, Klerikalci rinejo v vlado; Fran Kulovec: Slovensko stališče. V: Slovenec, 18. 4. 1926, str. 1; Slovenec, 26. 4. 1926, str. 1–2, Zgodovinska seja radikalne stranke; Slovenec, 26. 4. 1926, str. 2, Vtis o včerajšnji seji; Kmetijski list, 24. 11. 1926, str. 2, Razgovor z dr. Korošcem; Slovenec, 5. 5. 1926, str. 1, SLS ostane zvesta svojemu programu; govor načelnika; Jutro, 6. 5. 1926, str. 2, Dr. Korošec in Janez Pucelj; Slovenec, 9. 5. 1926, str. 1, Dr. Korošec pred ljubljanskimi volivci. Zmaga Ljube Jovanovića v medparlamentarnem odboru; Jutro, 9. 5. 1926, str. 2, Dr. Korošec o brezuspešnosti klerikalne politike. Razočarani klerikalci; Jutro, 11. 5. 1926, str. 2, Dr. Korošec priznava svoje neuspehe.

¹⁰ Slovenec, 9. 2. 1926, str. 1–2, Proračunski govor dr. Antona Korošca; Slovenec, 12. 2. 1926, str. 2, Važna izjava dr. Antona Korošca; Jutro, 18. 4. 1926, str. 2, Dr. Korošec za politiko sporazuma; Slovenec, 9. 5. 1926, str. 1–2, Dr. Korošec pred ljubljanskimi volivci; Slovenec, 19. 5. 1926, str. 1, Izjava dr. Korošca; Pribičević Svetozar: Narodno edinstvo ali narodni sporazum. V: Jutro, 24. 10. 1926, str. 1.

¹¹ Slovenec, 31. 3. 1926, str. 1, Seja Jugoslovanskega kluba; Slovenec, 2. 4. 1926, str. 1, Mož, ki se ne umakne.

¹² Jugoslovanski klub je bil leta 1919 oblikovan parlamentarni poslanski klub Slovenske ljudske, Bunjevsko-šokačke in Hrvatske pučke stranke. Neda Engelsfeld: Prvi parlament Kraljestva Srba, Hrvata i Slovenaca – Privremeno narodno predstavništvo. Zagreb 1989, str. 112.

¹³ Slovenec, 23. 4. 1926, str. 1, Opozicija zahteva revizijo proračuna; Slovenec, 28. 5. 1926, str. 2 in Jutro, 29. 5. 1926, str. 2, Izjava poslanca Pušenjaka.

¹⁴ Slovenec, 6. 4. 1926, str. 1, Pašić podal ostavko.

ščino Glavnega združnega saveza kot predsednik upravnega odbora, medtem ko je bil edini poslanec Slovenske ljudske stranke v Beogradu ob razpletu vladne krize Anton Sušnik.¹⁵ Razlog za Korošev (delni) umik v politično ozadje je bil nesrečni izrek v njegovem proračunskem govoru, ko je 8. februarja 1926 med drugim dejal, da imajo Srbi svojega kralja, ki ni Slovenec. To je zavrlo približevanje Slovenske ljudske stranke vladi in skalilo odnos z Aleksandrom, ki ga je načelnik z reinterpretacijami izjave uspel popraviti šele ob začetku pogajanj za vstop v vlado jeseni 1926.¹⁶

Predsednik vlade Nikola Uzunović je moral po skupnem nastopu opozicijskih strank in poslancev Hrvatske seljačke stranke ter po izglasovanju nezaupnice zaradi korupcijskih afer 15. maja 1926 odstopiti, kar je pomenilo nov udarec Pašičevi skupini v Narodni radikalni stranki.¹⁷ Uzunović je ob podpori hrvaških poslancev obdržal mandat za sestavo vlade, predstavniki Slovenske ljudske stranke pa na pogajanja niso bili povabljeni. Kljub temu se vladna kriza za Slovensko ljudsko stranko ni razpletla brez možnosti za nadaljnje usklajevanje političnih interesov s predstavniki vladne Narodne radikalne stranke, saj so pristaši Ljubomirja Jovanovića izstopili iz radikalskega poslanskega kluba in osnovali lastnega.¹⁸ Anton Korošec je razcep v najmočnejši srbski stranki ocenil kot zgodovinski dogodek in odstranjevanje ovir za sklenitev narodnega sporazuma.¹⁹ Jovanovićevo pristaši so bili med povabljenimi na velikem shodu za podporo boju proti korupciji v organizaciji vodstva Slovenske ljudske stranke 31. maja 1926 v Ljubljani,²⁰ ki je imel predvsem pomen manifestacije politične moči opozicijskih strank po preoblikovanju vlade in je pomenil potrditev nadaljevanja njihovega skupnega parlamentarnega nastopanja.²¹

Aktivno delovanje Slovenske ljudske stranke v okviru opozicijskega parlamen-

¹⁵ Slovenec, 10. 4. 1926, str. 1, Dr. Korošec o vladi; Slovenec, 11. 4. 1926, str. 2, Skupščina glavne Zadrúžne zveze.

¹⁶ Nadškofijski arhiv Ljubljana (dalje NAL), A. B. Jeglič, Dnevnik, 1. 11. 1926; Slovenec, 9. 2. 1926, str. 2, Proračunski govor dr. Antona Korošca; Kmetski list, 17. 2. 1926, str. 1, Govor dr. Korošca; Jutro, 13. 4. 1926, str. 2, Nov uspeh dr. Korošca; Slovenec, 5. 5. 1926, str. 1, SLS ostane zvesta svojemu programu; govor načelnika; Jutro, 13. 5. 1926, str. 2, Klerikalci so se prelevili v pašičevce; Slovenec, 18. 6. 1926, str. 2, Odgovor dr. Korošca; Slovenec, 10. 8. 1926, str. 1, Shod SLS v Trebnjem – govor dr. Korošca.

¹⁷ Slovenski narod, 10. 4. 1926, str. 1, Nikola Pašić začenja z ofenzivo; Slovenec, 15. 5. 1926, str. 1–2, Debata o korupciji v parlamentu. Vlada poražena; Slovenec, 16. 5. 1926, str. 1, Seja radikalnega kluba.

¹⁸ Slovenski narod, 20. 4. 1926, str. 1, Shod dr. Korošca v Subotici; Slovenski narod, 28. 4. 1926, str. 1, Izključitev Ljube Jovanovića; Slovenec, 16. 5. 1926, str. 1, Razcep v radikalnem klubu; Slovenec, 18. 5. 1926, str. 1, Tretja Uzunovićevo vlada.

¹⁹ Slovenec, 19. 5. 1926, str. 1, Izjava dr. Korošca.

²⁰ Slovenec, 19. 5. 1926, str. 1, Velik shod vseh protikorupcionističnih strank; Slovenec, 28. 5. 1926, str. 1, Pred ljubljanskim shodom.

²¹ Slovenec, 19. 5. 1926, str. 1, Seja in sklepi opozicije; Kmetski list, 26. 5. 1926, str. 1, Boj proti korupciji; Slovenec, 28. 5. 1926, str. 2, Vsem poštenjakom!; Slovenec, 29. 5. 1926, str. 1, Vsi pošteni Slovenci; Jutro, 29. 5. 1926, str. 2, Ljubomir Davidović o klerikalcih; Slovenec, 30. 5. 1926, str. 1, Pozdravljeni borci za svobodo in poštenje!; Jutro, 1. 6. 1926, str. 2, Nedeljski klerikalni shod v Unionu; Slovenec, 3. 6. 1926, str. 1, Protest voditeljev opozicije; Slovenski gospodar, 3. 6. 1926, str. 1, Veličasten shod proti korupciji.

tarnega partnerstva poleti 1926 ni pomenilo povečevanja zanimanja njenega vodstva za oblikovanje skupne politike opozicijskih strank – v pogovorih o zavrnitvi podpore ratifikaciji Nettunskih konvencij²² se na primer zaradi politike približevanja vladi o tem vprašanju niso več želeli jasno opredeliti.²³ Stališča vodstva Slovenske ljudske stranke sta na srečanjih opozicijskih voditeljev zastopala podpredsednik Jugoslovanskega kluba Anton Sušnik in poslanec Fran Kulovec,²⁴ Anton Korošec pa je medtem iskal možnosti sodelovanja v Narodni radikalni stranki, da bi v primeru volitev v Narodno skupščino zaščitil interese Slovenske ljudske stranke in zajezil politični prodor Hrvatske seljačke stranke v Slovenijo.²⁵ V ta namen je okrepil sodelovanje z vodstvom Hrvatske pučke stranke in posvetil pozornost široko zastavljeni akciji političnih shodov v Sloveniji,²⁶ vendar v svojih javnih nastopih ni izpostavljal zahteve po uvedbi zakonodajne avtonomije v Sloveniji.²⁷ V začetku avgusta 1926 se je sestajal tudi z opozicijskimi politikami zaradi dogovorov o skupnem nastopu za sklicanje Narodne skupščine,²⁸ saj se je z oblikovanjem Demokratske zajednice med Demokratsko stranko in Jugoslovansko muslimansko organizacijo vodstvo Slovenske ljudske stranke spet bolj približalo politiki opozicijskih strank.²⁹ Bolj kot pričakovanje podelitve volilnega mandata opozicijskim voditeljem je poostrena opozicijska drža načelnika Slovenske ljudske stranke pričala o neuspešnosti njegovih pogovorov s

²² O tem gl., npr.: Mateja Ratej: Slovenska ljudska stranka v vladi Antona Korošca – ratifikacija Nettunskih konvencij. V: Zgodovinski časopis, 2005, št. 1–2, str. 111–127.

²³ Slovenec, 12. 6. 1926, str. 1, Delovanje opozicije; Slovenec, 16. 6. 1926, str. 1, Celokupna opozicija proti nettunskim konvencijam; Slovenec, 18. 6. 1926, str. 2, Popolna nedelavnost sedanje vlade; Slovenec, 1. 7. 1926, str. 1, Seja opozicionalnih voditeljev.

²⁴ Slovenec, 20. 4. 1926, str. 1, Velik shod dr. Korošca v Subotici; Slovenec, 21. 4. 1926, str. 1, Opozicija proti korupciji; Slovenec, 13. 6. 1926, str. 1, Seja Narodne skupščine; Slovenec, 2. 7. 1926, str. 1, Stališče ožjega opozicionalnega bloka; Slovenec, 3. 7. 1926, str. 1, Sestanek voditeljev opozicije; Slovenec, 20. 7. 1926, str. 1, Izjava poslanca dr. Kulovca.

²⁵ Kmetški list, 18. 8. 1926, str. 3–4, Odgovor dr. Korošču; Slovenec, 8. 6. 1926, str. 1, Govor dr. Korošca v Požegi; Jutro, 8. 6. 1926, str. 1, Notranja borba v radikalni stranki; Jutro, 8. 6. 1926, str. 2, Klerikalna dvoiličnost; Jutro, 9. 6. 1926, str. 2, Kateremu radikalnemu se klerikalci še niso poklonili; Slovenec, 27. 7. 1926, str. 2, Dr. Korošec v Domžalah; Slovenec, 18. 8. 1926, str. 1, Razgovor z načelnikom SLS dr. Koroščem.

²⁶ Slovenec, 8. 6. 1926, str. 1, Krasno uspeli shodi dr. Korošca na Hrvaškem; Slovenec, 15. 6. 1926, str. 1, Velik shod dr. Korošca; Slovenec, 1. 8. 1926, str. 1, Nov udarec proti Sloveniji; Jutro, 19. 8. 1926, str. 2, Kulturni boj dr. Korošca z Radićem; Slovenec, 18. 8. 1926, str. 1, Razgovor z načelnikom SLS dr. Koroščem; Zlatko Matijević: »Za Hrvatsvo, križ i plug!« – Politička aktivnost Hrvatske pučke stranke od veljačkih do rujanskih parlamentarnih izbornih (1925–1927). V: Časopis za suvremeno povijest, 1997, št. 2, str. 256–257.

²⁷ Gl. npr.: Slovenec, 27. 7. 1926, str. 2, Dr. Korošec v Domžalah; Jutro, 28. 7. 1926, str. 2, Dr. Korošec o svoji zavoji politiki; Kmetški list, 28. 7. 1926, str. 1–2, Nekaj pojasnil na govor dr. Korošca.

²⁸ Slovenec, 4. 8. 1926, str. 1, Dr. A. Korošec v Belgradu; Slovenec, 5. 8. 1926, str. 1, Voditelji opozicije o položaju; Slovenec, 6. 8. 1926, str. 1, Malomarnost vlade pri nasiljih in elementarnih nesrečah; Slovenec, 7. 8. 1926, str. 1, Sestanek voditeljev opozicije; Slovenec, 8. 8. 1926, str. 1, Opozicija zahteva delovanje skupščine.

²⁹ Slovenec, 14. 9. 1926, str. 2, Važna izjava dr. Korošca o političnem položaju; Slovenec, 14. 9. 1926, str. 2, Demokratska zajednica.

predstavniki Narodne radikalne stranke;³⁰ ob začetku neformalnih pogovorov z Milanom Srskićem konec septembra 1926 je ponovno omilil opozicijsko držo do vlade in skorajda opustil stike z opozicijskimi voditelji.³¹

Demokratska zajednica je bila ustanovljena 5. oktobra 1926 kot rezultat približevanja politike Jugoslovanske muslimanske organizacije in Demokratske stranke proti vladni Narodni radikalni stranki. Stranki sta ohranili samostojnost v reševanju notranjih vprašanj, vendar je njuno tesno sodelovanje presehalo moč običajnih koalicijskih povezav. Skupni program je temeljil na politiki narodnega sporazuma za ohranitev parlamentarnih metod odločanja ter za reševanje gospodarske krize na podlagi razkrivanja korupcije med organi oblasti. Stranki sta nastopili s skupnimi kandidatnimi listami v Bosni in Hercegovini na oblastnih volitvah 23. januarja 1927 in na skupščinskih volitvah 11. septembra 1927. Vodstvo opozicijske Slovenske ljudske stranke je oblikovanje Demokratske zajednice spremljalo z odobravanjem, saj je ta postala druga najmočnejša parlamentarna skupina; Anton Korošec je pozdravil zlasti začetek novih koalicijskih povezovanj med razcepljenimi parlamentarnimi strankami.³²

Pred nastopom vladne krize so se v Slovenski ljudski stranki začeli pripravljati na razpis pričakovanih in zelenih predčasnih volitev v Narodno skupščino.³³ Poslanec Jugoslovanskega kluba Fran Kulovec je 13. maja 1926 v *Slovenecu* objavil besedilo dopisa slovenskega demokratskega prvaka Gregorja Žerjava z dne 14. maja 1925 ministru za zunanje zadeve Momčilu Ninčiču, s čimer je skušal politično diskreditirati najvplivnejšega idejnega nasprotnika in zaščititi interese Slovenske ljudske stranke v državni upravi.³⁴ Gregor Žerjav je kot minister za gozdove in rude v dopisu zaprosil za odstavitev vicekonzula v Düsseldorfu in pristaša Slovenske ljudske stranke Slavka Barleta z utemeljitvijo, da ne obvlada »slovenskega dialekt«. To je bila iztočnica za večmesečno medsebojno obtoževanje vpletenih akterjev o ponarejanju dokaznega gradiva v časnikih *Jutro* in *Slovenec*,³⁵ vzporedno z njim pa

³⁰ Slovenec, 10. 8. 1926, str. 1, Shod SLS v Trebnjem – govor dr. Korošca; Slovenec, 18. 8. 1926, str. 1, Razgovor z načelnikom SLS dr. Koroščem; Slovenec, 26. 8. 1926, str. 1, Demokratska stranka odklanja vabilo g. Uzunovića; Slovenec, 31. 8. 1926, str. 1, Veličastna manifestacija Slovenske krajine – govor dr. Korošca.

³¹ Slovenec, 5. 10. 1926, str. 1, Veličasten shod dr. Korošca v Brežicah – govor dr. Korošca; Jutro, 14. 10. 1926, str. 2, Priprava SLS na kapitulacijo; Slovenec, 10. 10. 1926, str. 7, Rekonstrukcija vlade.

³² Atif Purivatra: Jugoslavenska muslimanska organizacija u političkom životu Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca. Sarajevo 1977 (dalje Purivatra, Jugoslavenska muslimanska organizacija), str. 236, 239, 241, 245, 253 in 263.

³³ Pokrajinski arhiv Maribor, fond Franjo Žebot, Letak izvršilnega odbora SLS v Mariboru pristašem s podpisom Antona Korošca, 6. 2. 1926; Slovenec, 8. 6. 1926, str. 1, Govor dr. Korošca v Požegi; Slovenec, 18. 6. 1926, str. 2, Popolna nedelavnost sedanje vlade.

³⁴ Franc Kulovec: Fotografija dr. Gregorja Žerjava. V: Slovenec, 13. 5. 1926, str. 1–2.

³⁵ Gl. Slovenec, 3. 6. 1926, str. 3, Dr. Žerjav in slovenski dialekt; Jutro, 13. 6. 1926, str. 8, Razkrinkani klerikalni falzifikatorji; Jutro, 15. 6. 1926, str. 2, Klerikalni lažnjivci v pasti; Jutro, 16. 6. 1926, str. 2, Ali je faksimile Žerjavovega pisma falzifikat?; Jutro, 17. 6. 1926, str. 1, Žerjavovo pismo v kovačnici klerikalnih falzifikatorjev; Jutro, 19. 6. 1926, str. 2, Ninčič in Pribičević postavila

je Fran Kulovec izgubljal vpliv na vodenje strankine politike v opozicijskem partnerstvu.³⁶ Poslanci Jugoslovanskega kluba so v zvezi s primerom odstavljenega diplomata 8. julija 1926 v Narodni skupščini vložili interpelacijo proti ministru za zunanje zadeve Momčilo Ninčiča.³⁷ Z omenjeno afero so uravnali politično odmevnost interpelacij, ki so ju vložili poslanci Narodne radikalne stranke na Antona Korošca 27. maja in Antona Sušnika 30. junija 1926 kot svoj odgovor na protikorupcijsko gibanje opozicijskih strank. Vsebina interpelacije zoper ministra za prehrano v vladi Stojana Protiča se je nanašala na vladni nakup raznovrstnih življenjskih potrebščin pri ameriškem *Zavezniškem združenju za inozemske nakupe* v New Yorku leta 1919, Antona Sušnika pa je kot bivšega ministra za promet v vladi Ljubomirja Davidovića bremenilo domnevno nezakonito naročilo za nakup tračnic pri nemškem dobavitelju *Dortmund Union & Otto Wolf* leta 1924.³⁸

Povečana agitacija Slovenske ljudske stranke med volivci poleti 1926 je bila tudi posledica septembrskih volitev v Zbornico za trgovino, obrt in industrijo (nacionalno stanovsko združenje delodajalcev).³⁹ Absolutno večino sedežev je po volitvah ohranila Samostojna demokratska stranka, Slovenska ljudska stranka pa je dobila 3 mandate od 48, zato je bilo ob koncu leta 1926, ko je minister za trgovino in industrijo Ivan Krajač novoizvoljeno Zbornico zaradi nepravilnosti pri izvedbi volitev razpustil, zadovoljen zlasti strankin krščanskosocialni krog.⁴⁰ V Slovenski ljudski stranki so skladno z idejo o stanovski organiziranosti družbe želeli razširiti politični vpliv na področje gospodarskih združenj in z oblikovanjem skupne gospodarske politike slovenskih političnih strank pod okriljem Slovenske ljudske stranke onemo-

klerikalce na laž; Gregor Žerjav: Klerikalni falzifikatorji na popolnem umiku. V: Jutro, 18. 6. 1926, str. 2; Fran Kulovec, Franc Smodej: Izjava. V: Slovenec, 18. 6. 1926, str. 2; Fran Kulovec: Izjava. V: Slovenec, 19. 6. 1926, str. 1; Gregor Žerjav: *Jutrov* faksimile Žerjavovega pisma. V: Slovenec, 19. 6. 1926, str. 1; Isti: Mera je polna. V: Slovenec, 19. 6. 1926, str. 2; Jutro, 25. 6. 1926, str. 2, Uredništvo *Jutra*, G. Kulovec, Vi nesramno lažete!; Jutro, 6. 7. 1926, str. 2, G. Kulovec toži, a ne radi obrekovanja, nego radi popravka; Jutro, 1. 9. 1926, str. 2, Ali bo Kulovec sedaj tožil?

³⁶ Jutro, 9. 10. 1926, str. 2, Izpremembe v vodstvu klerikalne stranke?

³⁷ Slovenec, 9. 7. 1926, str. 1, Interpelacija o aferi dr. Barle – dr. Žerjav.

³⁸ Slovenec, 29. 5. 1926, str. 1, Interpelacija radikalov o nabavah leta 1919 v Ameriki; Jutro, 29. 5. 1926, str. 1, Korupcijska interpelacija proti drju Korošču; Slovenec, 29. 5. 1926, str. 2, Ponesrečena intriga proti ljubljanskemu shodu; Slovenec, 1. 7. 1926, str. 1, Udarec v vodo; Slovenec, 3. 7. 1926, str. 1, Izjava poslanca Sušnika; Boj za obstoj in svobodo Slovenije. Tajništvo Slovenske ljudske stranke. Ljubljana 1924, str. 35–41.

³⁹ Slovenec, 27. 7. 1926, str. 2, Dr. Korošec v Domžalah; Jutro, 29. 7. 1926, str. 2, Začetek nepoštenega boja klerikalcev za politizacijo Zbornice za trgovino, obrt in industrijo; Slovenec, 10. 8. 1926, str. 1, Shod SLS v Trebnjem – govor dr. Korošca; France Kresal: Zgodovina socialne in gospodarske politike v Sloveniji od liberalizma do druge svetovne vojne. Ljubljana 1998 (dalje Kresal, Zgodovina socialne in gospodarske politike), str. 67.

⁴⁰ Jutro, 30. 9. 1926, str. 1, Katastrofalen poraz klerikalcev; Slovenec, 2. 10. 1926, str. 3, Volivni rezultati; Slovenec, 3. 10. 1926, str. 1, Jalovo zmagoslavje; Jutro, 9. 10. 1926, str. 2, Izpremembe v vodstvu klerikalne stranke; Slovenski narod, 23. 12. 1926, str. 2, Razpust Zbornice za trgovino, obrt in industrijo; Slovenski narod, 25. 12. 1926, str. 2, K razpustu Zbornice za trgovino, obrt in industrijo; Kresal, Zgodovina socialne in gospodarske politike, str. 67.

gočiti prevladujočo vlogo Samostojne demokratske stranke v njih.⁴¹ Podobne interese so zasledovali tudi na volitvah v Delavsko zbornico (državno stanovsko združenje delojemalcev) februarja 1926, na katerih so dobili 14 mandatov od 50;⁴² predstavniki krščanskih socialistov so po volitvah očitali vodstvu Slovenske ljudske stranke namerno zanemarjanje volitev zaradi bojazni pred okrepitevijo in osamosvojitvijo levega strankinega krila.⁴³

Slovenska ljudska stranka je poleti 1926 ponovno ostro nastopila tudi proti Hrvatski seljački stranki, ki je dobila na skupščinskih volitvah leta 1923 in 1925 v mariborskem volilnem okrožju 2 oziroma 3 mandate.⁴⁴ Strankini predstavniki so o slovenskem značaju Prekmurja, kjer je imel Stjepan Radić najmočnejšo volilno bazo, govorili na katoliški izobraževalni prireditvi Kmetski dnevi, ki je potekala od 13. do 15. avgusta 1926 v Mariboru v duhu krepitve kmečke stanovske zavesti kot doprinos k izgraditvi stanovsko urejene državne skupnosti, 29. avgusta 1926 pa so organizirali veliko manifestacijsko zborovanje za upravno ohranitev Prekmurja v okviru mariborske oblasti v Murski Soboti in v Črenšovcih.⁴⁵ Čeprav so Antona Korošca na shodu Slovenske ljudske stranke v Brežicah 3. oktobra 1926 z govorniškega odra preganili pristaši tam tradicionalno močne Slovenske kmetske stranke,⁴⁶ je njen prvak, politični zaveznik Stjepana Radića v Sloveniji in minister za kmetijstvo Ivan Pucelj, povečeval javni pritisk na vodstvo Slovenske ljudske stranke za priključitev vladni koaliciji. Slovenska kmetska stranka (glasilo *Kmetski list*) je nastala 2. maja 1926 z združitvijo Samostojne kmetijske stranke (glasilo *Kmetijski list*) in Slovenske republikanske stranke kmetov in delavcev, s čimer se je formalno povečalo število simpatizerjev Hrvatske seljačke stranke v Sloveniji.⁴⁷ Pridružitvi Slovenske ljudske stranke vladni koaliciji so bili naklonjeni predstavniki obeh največjih vladnih strank.⁴⁸

⁴¹ Slovenec, 10. 8. 1926, str. 1, Shod SLS v Trebnjem – govor dr. Korošca; Slovenec, 10. 10. 1926, str. 6, Dr. Korošec o slovenski politiki; Anton Korošec: Kriza parlamentarizma. V: Socialna misel, 1926, V, str. 265–268; Josip Jeraj: Ustavni problem naše države. V: Socialna misel, 1923, II, str. 129 in 135.

⁴² Naša Straža, 11. 12. 1925, str. 1, Volitve v Delavsko zbornico; Slovenec, 9. 2. 1926, str. 3, Izid volitev v Delavsko zbornico; Jutro, 9. 2. 1926, str. 3, Izid volitev v Delavsko zbornico.

⁴³ Jutro, 10. 2. 1926, str. 2, Obračunavanje.

⁴⁴ Slovenski gospodar, 29. 7. 1926, str. 4, Poročila SLS; Slovenski gospodar, 5. 8. 1926, str. 1, Radić žali slovensko ljudstvo; Slovenec, 12. 8. 1926, str. 2, HPS v Dalmaciji; Slovenski gospodar, 26. 8. 1926, str. 1, Radićevci ven iz Slovenije!

⁴⁵ Slovenec, 17. 8. 1926, str. 3–4, Praznik slovenskega kmetskega ljudstva v Mariboru; Slovenec, 28. 8. 1926, str. 5, Resolucije kmetskih dnevov v Mariboru; Slovenski gospodar, 2. 9. 1926, str. 1, Veličastna manifestacija za slovensko Prekmurje!

⁴⁶ Slovenec, 5. 10. 1926, str. 1, Veličasten shod dr. Korošca v Brežicah – govor dr. Korošca; Jutro, 5. 10. 1926, str. 2, Razbit dr. Korošček shod v Brežicah; Kmetski list, 6. 10. 1926, str. 1, »Veličasten shod« dr. Korošca v Brežicah.

⁴⁷ Jutro, 4. 5. 1926, str. 2, Ustanovitev politične podružnice zagrebške gospode; Slovenec, 4. 5. 1926, str. 2, Radić-Pučljeva poroka v Celju; Jurij Perovšek: Programi političnih strank organizacij in združenj na Slovenskem v času Kraljevine SHS (1918–1929), Viri 13. Ljubljana 1998, str. 22.

⁴⁸ Jutro, 12. 10. 1926, str. 2, Sklepi vodstva SLS; Jutro, 14. 10. 1926, str. 2, Priprava SLS na kapitulacijo; Kmetski list, 24. 11. 1926, str. 2, Razgovor z dr. Koroščem; Jutro, 16. 10. 1926, str. 1, Klerikalci in vladna kriza; Jutro, 17. 10. 1926, str. 1, Kako je Radić potegnil klerikalce; Jutro, 19. 10.

Njena podpora bi v primeru ratifikacije Nettunskih konvencij (1925), ki so urejale gospodarske odnose med Kraljevino Italijo in Kraljevino SHS na širšem področju Reke,⁴⁹ vladi olajšala položaj, Ivan Pucelj pa je želel omiliti predvsem Korošcev odpor do članov vlade iz Hrvatske seljačke stranke;⁵⁰ v pogovoru z novinarjem *Kmetskega lista* 24. septembra 1926 je Pucelj dejal: »Trdno sem prepričan, da je dolžnost SLS, ki je že na treh zaporednih volitvah dobila absolutno večino glasov slovenskega naroda, da vstopi v vlado. /.../ In javno izjavljam tu, da sem takoj pripravljen odstopiti kot minister, če bi bila moja oseba ovira za vstop SLS v vlado.«⁵¹

Medtem ko sta Ivan Pucelj in Stjepan Radić pozivala k čimprejšnjemu vstopu Slovenske ljudske stranke v vlado,⁵² so v stranki odobraval Koroščevo zadržanost pri pogajanjih s predstavniki Narodne radikalne stranke.⁵³ Ta zaradi neomajne zahteve o javni odpovedi avtonomističnemu programu po vzoru sporazuma Pašić-Radić⁵⁴ niso obetala skorajšnjega konsenza,⁵⁵ dodaten razlog za previdnost vodstva Slovenske ljudske stranke pa je predstavljala okrepljena struja Nikole Pašića v Narodni

1926, str. 1, Uvodnik; Slovenec, 19. 10. 1926, str. 1, Sestanek dr. Korošca z Radićem; Slovenski narod, 19. 10. 1926, str. 1, Konference med dr. Korošcem in Stjepanom Radićem. Dr. Korošec se pogaja z radikali in radičevci; Jutro, 21. 10. 1926, str. 1, Koketiranje med klerikalci in RR; Slovenec, 23. 10. 1926, str. 1, Uzunović in Radić o vstopu SLS v vlado; Jutro, 23. 10. 1926, str. 2, Radikalska odveza klerikalnim bivšim avtonomistom; Jutro, 26. 10. 1926, str. 1, Blamirani klerikalci; Gregor Žerjav: Avtonomija na mrtvaškem odru. V: Jutro, 29. 10. 1926, str. 2.

⁴⁹ Bogdan Krizman: Vanjska politika jugoslavenske države 1918–1941. Diplomatsko-historijski pregled. Zagreb 1975, str. 45.

⁵⁰ Jutro, 22. 10. 1926, str. 1, Pogajanja s klerikalci prekinjena; Slovenec, 28. 10. 1926, str. 2, Jamstva; Jutro, 28. 10. 1926, str. 1, Politična bolezen dr. Korošca?; Kmetski list, 17. 11. 1926, str. 1–2, Shod zaupnikov SLS v Celju.

⁵¹ Kmetski list, 29. 9. 1926, str. 1, Pogovor s tovarišem ministrom Pucljem.

⁵² Slovenski narod, 7. 4. 1926, str. 1, Radić napoveduje vstop SLS v vlado; Jutro, 18. 4. 1926, str. 1, Komuniste šefov opozicijskih skupin; Slovenec, 20. 4. 1926, str. 1, Manevriranje St. Radića; Jutro, 28. 4. 1926, str. 2, Dr. Korošec na Rakeku; Slovenec, 29. 4. 1926, str. 1, Radićevi napori za obnovo RR; Kmetski list, 12. 5. 1926, str. 1–2, Sijajni »uspehi« dr. Korošca; Kmetski list, 27. 10. 1926, str. 1, Na križ poti; Kmetski list, 3. 11. 1926, str. 2, Vstop SLS v vlado in mi; Kmetski list, 29. 9. 1926, str. 2; 10. 11. 1926, str. 1, SLS in vlada.

⁵³ Franjo Žebot: Ali bo naša SLS stopila v vlado?. V: Slovenski gospodar, 28. 10. 1926, str. 1; Slovenski gospodar, 4. 11. 1926, str. 1, Stališče Slovenske ljudske stranke.

⁵⁴ Nikola Pašić je besedilo sporazuma s Stjepanom Radićem s 16. 7. 1925 objavil na seji kluba Narodne radikalne stranke 16. 2. 1926, da bi s tem odvrnil prvake opozicijskih strank od političnega povezovanja s Stjepanom Radićem, ki je v sporazumu na osnovi vidovdanske ustave priznal tako državno kot narodno edinstvo. – Slovenec, 16. 2. 1926, str. 1, Besedilo sporazuma med radikalno in Radićevo stranko.

⁵⁵ Slovenec, 15. 6. 1926, str. 6, Shod radikalne stranke v Mariboru; Jutro, 15. 6. 1926, str. 2, Agitacijski shod NRS v Mariboru; Slovenec, 18. 6. 1926, str. 2, Odgovor dr. Korošca; Slovenec, 27. 7. 1926, str. 2, Dr. Korošec v Domžalah; Jutro, 19. 9. 1926, str. 1, Klerikalci odpravljajo g. Puclja iz vlade; Kmetski list, 22. 9. 1926, str. 1, Najnovejše želje dr. Korošca; Jutro, 19. 10. 1926, str. 1, Klerikalci se pogajajo za vstop v vlado; Slovenec, 24. 10. 1926, str. 1, Novi glasovi o SLS; Slovenec, 27. 10. 1926, str. 2, Vprašanje vstopa SLS v vlado; Jutro, 17. 11. 1926, str. 1, Radičevci in radikali odklanjajo klerikalce.

radikalni stranki.⁵⁶ Anton Korošec je pozorno spremljal boj za prevlado v Narodni radikalni stranki, ker je bil od njegovega razpleta odvisen tudi politični položaj Slovenske ljudske stranke.⁵⁷ Glede na poudarke v svojih javnih nastopih je vse do Pašičeve smrti 10. decembra 1926 pričakoval zmago njegovih privrženecv⁵⁸ – v pogovoru za zagrebški list *Novosti*, ki ga je povzel *Kmetški list* Slovenske kmetijske stranke, se je med drugim zavzel za zaščito osebne integritete Nikole Pašiča in njegove družine pred posledicami korupcijskih afer.⁵⁹

Jeseni 1926 so se notranjepolitične razmere v Kraljevini SHS zaostriale zaradi nesoglasij med vodstvom koalicijskih Narodne radikalne in Hrvatske seljačke stranke.⁶⁰ Vodstvo Slovenske ljudske stranke je na svoji seji 10. oktobra 1926 sklenilo vladi predstaviti stališče o nujnem začetku reševanja težkega socialnega in gospodarskega položaja države. Jugoslovanskemu poslanskemu klubu je odobrilo proste roke pri izbiri taktike, kar je pomenilo odobritev nadaljnjih pogajanj za vstop v vlado.⁶¹ Predsednik vlade Nikola Uzunović je 13. oktobra 1926 kralju ponudil svoj odstop, vendar ga je v nekaj dneh preklical.⁶² Anton Korošec je poznojesenska srečanja strankarskih prvakov izkoristil za približevanje vladni Narodni radikalni stranki,⁶³ da bi dosegel ugodnejši položaj za Slovensko ljudsko stranko do izvedbe volitev v oblastne skupščine, katerih cilj je bila združitev ljubljanske in mariborske oblasti ter prevzem upravnih funkcij v Sloveniji.⁶⁴ Vodja Slovenske ljudske stranke je 2. novembra 1926 za časnik *Slovenec* povedal: »*Naš program je eminentno državotvoren in*

⁵⁶ Slovenec, 23. 10. 1926, str. 1, SLS v središču političnega položaja; Jutro, 23. 10. 1926, str. 1, Barantanje s klerikalci se nadaljuje; Slovenec, 6. 11. 1926, str. 1, Pravilna taktika dr. Korošca.

⁵⁷ Slovenec, 4. 1. 1927, str. 1, Velik govor dr. Antona Korošca na Vrhnikih.

⁵⁸ Slovenec, 23. 10. 1926, str. 2, Kaj pišejo o SLS; Jutro, 17. 11. 1926, str. 1, Radičevci in radikali odklanjajo klerikalce; Jutro, 17. 11. 1926, str. 2, G. Korošec rehabilitira mladega in starega Pašiča.

⁵⁹ Jutro, 16. 11. 1926, str. 2, Zbor zaupnikov SLS v Celju; Kmetški list, 24. 11. 1926, str. 2, Razgovor z dr. Koroščem.

⁶⁰ Gligorijević, Parlament i političke stranke, str. 222sl.

⁶¹ NAL, A. B. Jeglič, Dnevnik, 24. 10. 1926; Slovenec, 12. 10. 1926, str. 2, Seja vodstva Slovenske ljudske stranke; Slovenec, 13. 10. 1926, str. 1, Resolucija SLS.

⁶² Ferdo Čulinović: Jugoslavija između dva rata, 1. del. Zagreb 1961, str. 486–487.

⁶³ NAL, A. B. Jeglič, Dnevnik, 1. 11. 1926; Slovenec, 14. 10. 1926, str. 1, Komentarji in kombinacije; Jutro, 19. 10. 1926, str. 1, Politični položaj po obnovitvi RR vlade; Slovenec, 19. 10. 1926, str. 1, Vlada in sodelovanje SLS – izjava dr. Korošca; Slovenec, 21. 10. 1926, str. 1, Uzunović vabi SLS v vlado; Slovenec, 23. 10. 1926, str. 1, SLS v središču političnega dogajanja; Jutro, 24. 10. 1926, str. 2, Kapitulacijska pogodba radikalcev s slovenskimi klerikalci; Slovenec, 27. 10. 1926, str. 1, Važna izjava dr. Korošca; Slovenec, 28. 10. 1926, str. 2, Priznanje ustave; Jutro, 29. 10. 1926, str. 2, SLS v tih kompaniji z vlado; Slovenec, 3. 11. 1926, str. 1, Izjava dr. Korošca; Slovenec, 16. 11. 1926, str. 1, Zbor zaupnikov Slovenske ljudske stranke – govor dr. Antona Korošca; Kmetški list, 17. 11. 1926, str. 1–2, Shod zaupnikov SLS v Celju.

⁶⁴ Slovenec, 22. 10. 1926, str. 2, Časopisni glasovi o SLS; Slovenski gospodar, 11. 11. 1926, str. 1, Ali in kedaj bodo volitve v oblastne in srezke skupščine!; Slovenec, 4. 1. 1927, str. 1–2, Velik govor dr. Antona Korošca na Vrhnikih; Miroslav Stiplovšek: Slovenski parlamentarizem 1927–1929. Avtonomistična prizadevanja skupščin ljubljanske in mariborske oblasti za ekonomsko-socialni in prosvetno-kulturni razvoj Slovenije ter za udejanjenje parlamentarizma. Ljubljana 2000 (dalje Stiplovšek, Slovenski parlamentarizem), str. 77.

dalekovidno reformatoričen,⁶⁵ vendar ni pristal na formalno odpoved avtonomi-
stičnemu programu stranke.⁶⁶ V začetku novembra 1926 se je ponovno delno
umaknil iz pogajanj za vstop v vlado in obnovil sodelovanje z opozicijskimi vodi-
telji.⁶⁷ Sklenil je počakati na kristalizacijo odnosov med sprtimi skupinami v Na-
rodni radikalni stranki in v zvezi s tem na morebitno politično upokožitev Nikole
Pašiča.⁶⁸ Slednji je z neodobravanjem spremljal pogajanja o morebitnem vstopu
Slovenke ljudske stranke v vlado jeseni 1926; odgovoru na vprašanje novinarja o
sodelovanju Slovenske ljudske stranke v vladi se je po pisanju *Slovenskega naroda*
izognil z besedami: »Slovinci imajo po narečju velike sličnosti z našim narodom v
Južni Srbiji (Makedonija, op. p.), zlasti z narodom v bližini Soluna.«⁶⁹

Zbor zaupnikov Slovenske ljudske stranke v Celju 14. novembra 1926 je ob
vzočnosti približno 600 večinoma štajerskih zaupnikov potrdil Koroščeve usmerit-
ve.⁷⁰ Pogovori vodstva Slovenske ljudske stranke za vstop v vlado so sprožili neso-
glasja v stranki glede stopnje popuščanja vladnim zahtevam.⁷¹ Anton Korošec je
nasprotja ob soočenju različnih interesov v času volitev v oblastne skupščine skušal
preseči s pozivi k enotnemu političnemu nastopu Slovencev. Njegovi (predvolilni)
argumenti o nujnosti narodove soudeležbe pri državnem odločanju in številni pozivi
Slovincem k sklenitvi političnega konsenza za vzpostavitev gospodarsko močne Slo-

⁶⁵ Slovenec, 3. 11. 1926, str. 1, Izjava dr. Korošca.

⁶⁶ Slovenski narod, 23. 10. 1926, str. 1, Radikali o vstopu SLS v vlado; Slovenski narod, 31. 10.
1926, str. 1, Ojačeno nasprotje med radikali in klerikalci; Slovenec, 16. 11. 1926, str. 1–2, Zbor
zaupnikov Slovenske ljudske stranke – govor dr. Antona Korošca; Kmetški list, 17. 11. 1926, str. 1–2,
Shod zaupnikov SLS v Celju; Kmetški list, 24. 11. 1926, str. 1–2, Ali je to pošteno?; Jutro, 16. 11.
1926, str. 2, Zbor zaupnikov SLS v Celju.

⁶⁷ Slovenski narod, 27. 10. 1926, str. 1, Definitivno prekinjenje pogajanj med vlado in SLS;
Slovenski narod, 5. 11. 1926, str. 1, Vstop SLS odstavljen z dnevnega reda; Slovenec, 5. 11. 1926, str.
1, Opozicija poziva vlado k delu; Slovenec, 6. 11. 1926, str. 2, Opozicija proti nedelavnim mi-
nistrom; Slovenec, 7. 11. 1926, str. 2, Konferenca voditeljev opozicije; Slovenec, 12. 11. 1926, str. 2,
Opozicija bo javnosti pojasnila položaj; Jutro, 16. 11. 1926, str. 1, Utis Koroščevega celjskega govora;
Slovenec, 19. 11. 1926, str. 1, Širša seja voditeljev opozicije; Jutro, 19. 11. 1926, str. 1, Po premirju v
radikalnem klubu; Slovenec, 23. 11. 1926, str. 1, Opozicija proti nasiljem režima; Slovenec, 26. 11.
1926, str. 1, Akcija opozicije; Slovenec, 4. 12. 1926, str. 2, Šefi ožje opozicije za pravice parlamenta.

⁶⁸ Slovenski narod, 31. 10. 1926, str. 1, Pred pomirjenjem med radikali?; Slovenski narod, 3. 11.
1926, str. 1, Pašič zahteva odstop Uzunovičeve vlade; Slovenski narod, 5. 11. 1926, str. 1, Borba med
Uzunovičem in Pašičem na višku; Slovenski narod, 9. 11. 1926, str. 1, Premirje med Pašičem in
Uzunovičem; Slovenski narod, 17. 11. 1926, str. 1, Senzacionalni dogodki v radikalni stranki;
Slovenski narod, 21. 11. 1926, str. 1, Sprava med radikali; Slovenec, 4. 1. 1927, str. 1, Velik govor
Antona Korošca na Vrhnikih.

⁶⁹ Slovenski narod, 20. 10. 1926, str. 1, Pašič o Slovencih in novi vladi.

⁷⁰ Slovenec, 16. 11. 1926, str. 1–2, Zbor zaupnikov Slovenske ljudske stranke – govor dr. Antona
Korošca; Kmetški list, 17. 11. 1926, str. 1–2, Shod zaupnikov SLS v Celju; Jutro, 16. 11. 1926, str.
2, Zbor zaupnikov SLS v Celju.

⁷¹ NAL, A. B. Jeglič, Dnevnik, 3. 12. 1926; Slovenski narod, 13. 10. 1926, str. 1, Kriza v SLS;
Jutro, 13. 10. 1926, str. 2, Absolutizem in razčiščenje v SLS; Slovenec, 14. 10. 1926, str. 2, Vodstvo
SLS; Jutro, 14. 10. 1926, str. 2, Sestanek duhovščine proti vodstvu SLS; Jutro, 16. 10. 1926, str. 1,
Uvodnik; Slovenski narod, 16. 11. 1926, str. 1, Zbor zaupnikov SLS v Celju; Slovenec, 26. 11. 1926,
str. 1, Volitve v oblastne skupščine razpisane.

venije kot branika na severozahodu države pod vodstvom Slovenske ljudske stranke so bili oprti na zaostrovanje odnosov med Kraljevino SHS in Kraljevino Italijo,⁷² ki so se v Sloveniji manifestirali v zmeraj izrazitejših nastopih italijanskih oblasti proti slovenski narodni manjšini na Goriškem.⁷³ Anton Korošec je 14. novembra 1926 na zboru strankinih zaupnikov v Celju v predstavitvi mednarodnega političnega položaja med drugim dejal: »*Nobenega dvoma ni, da Mussolini namerava nekaj podvzeti.*«⁷⁴

Pogajanja med italijansko in albansko diplomacijo so se 27. novembra 1926 zaključila s sklenitvijo Tiranskega pakta, sporazuma o prijateljstvu med državama, ki je povečal italijansko navzočnost na Balkanu, hkrati pa omogočil tudi napad opozicijskih strank na vlado.⁷⁵ Anton Korošec je po podpisu italijansko-albanskega pakta prijateljstva odpotoval v Beograd na pogovore s predstavniki parlamentarnih klubov,⁷⁶ kjer so se opozicijski voditelji po opravljenih sestankih z zunanjim mini-

⁷² Gl. Slovenec, 7. 8. 1926, str. 1, Važna izjava dr. Korošca; Slovenec, 10. 8. 1926, str. 1, Shod SLS v Trebnjem – govor dr. Korošca; Kmetiski list, 18. 8. 1926, str. 3–4, Odgovor dr. Korošcu; Slovenec, 18. 8. 1926, str. 1, Razgovor z načelnikom SLS dr. Koroščem; Jutro, 31. 8. 1926, str. 2, Klerikalci se pogajajo na dve strani; Slovenec, 14. 9. 1926, str. 2, Važna izjava dr. Korošca o političnem položaju; Slovenec, 3. 10. 1926, str. 7, Jugoslavija in njeni sosedje – predavanje dr. Korošca; Slovenec, 5. 10. 1926, str. 1, Veličasten shod dr. Korošca v Brežicah – govor dr. Korošca; Jutro, 5. 10. 1926, str. 2, Nedosledni dr. Korošec; Jutro, 15. 10. 1926, str. 2, Italijanska zunanja politika in naša država; Jutro, 30. 10. 1926, str. 1, Alarmančne vesti o italijanskih vojnih pripravah; Jutro, 6. 11. 1926, str. 2, Obkroževalni poskusi Italije; Jutro, 12. 11. 1926, str. 2, Italijanska ekspanzija na Balkanu; Slovenec, 16. 11. 1926, str. 1–2, Zbor zaupnikov Slovenske ljudske stranke – govor dr. Antona Korošca; Slovenec, 4. 1. 1927, str. 1, Velik govor Antona Korošca na Vrhniki; Slovenec, 18. 1. 1927, str. 1, Govor Antona Korošca na predvolilnem shodu v Ljubljani; Slovenec, 1. 2. 1927, str. 1, Pred novo vlado; Slovenec, 20. 4. 1927, str. 1, Po sestavi nove vlade; Anton Korošec: Ob novem letu. V: Slovenec, 1. 1. 1927, str. 1; Anton Korošec: O političnem programu Slovencev. V: Socialna misel, 1926, št. 1, str. 3.

⁷³ Slovenec, 16. 11. 1926, str. 1, Zbor zaupnikov Slovenske ljudske stranke – govor dr. Antona Korošca; gl. tudi: Jutro, 30. 10. 1926, str. 1, V znamenju splošne nesigurnosti; Jutro, 6. 11. 1926, str. 1, Fašistovsko divjanje nad Slovenci v Gorici; Slovenec, 7. 11. 1925, str. 1, Nujno vprašanje Jugoslovanskega kluba na ministra Ninčiča; Jutro, 10. 11. 1926, str. 1, Nova fašistovska nasilja; Slovenec, 11. 11. 1925, str. 1, Dr. Hohnjec ožigosa nekulturnost italijanskega gospodstva; Slovenec, 11. 11. 1926, str. 1, Manifestacija Narodne skupščine za zatirane brate; Jutro, 12. 11. 1926, str. 1, Nasilstva proti našemu narodu; Slovenec, 12. 11. 1926, str. 1, Interpelacija Jugoslovanskega kluba radi aretacije poslanca Wilfana; Naša Straža, 13. 11. 1925, str. 1, Mučeništvo našega življa pod Italijo – govor dr. Hohnjeca; Slovenec, 16. 11. 1926, str. 1, Zbor zaupnikov Slovenske ljudske stranke – govor dr. Antona Korošca; Jutro, 21. 11. 1926, str. 1, Nova nasilstva nad goriškimi Slovenci; Slovenski narod, 5. 12. 1926, str. 1, Italijanska ofenziva na Balkanu.

⁷⁴ Slovenec, 16. 11. 1926, str. 1, Zbor zaupnikov Slovenske ljudske stranke – govor dr. Antona Korošca.

⁷⁵ Jutro, 3. 11. 1926, str. 1, Oster italijanski afront proti naši državi; Jutro, 4. 12. 1926, str. 1, Posledice albanskega pakta; Slovenec, 4. 12. 1926, str. 1, Izjava dr. Korošca o italijansko-albanskem paktu; Jutro, 5. 12. 1926, str. 1, Zahrbtna politika Italije; Slovenski narod, 5. 12. 1926, str. 1, Interpelacije o italijansko-albanski zvezi; Slovenec, 7. 12. 1926, str. 1, Tiranski pakt; Jutro, 9. 12. 1926, str. 2, Italijanska ofenziva na Balkanu; Bogdan Krizman: Vanjska politika jugoslovanske države 1918–1941. Diplomatsko-historijski pregled. Zagreb 1975, str. 46–47; Jože Pirjevec: Jugoslavija. Nastanek ter razpad Karadjordjevičeve in Titove Jugoslavije. Koper 1995, str. 53.

⁷⁶ Slovenec, 1. 12. 1926, str. 1, Posvetovanje krone s političnimi voditelji; Slovenec, 3. 12. 1926, str. 1, Sestanek voditeljev opozicije.

strom Momčilom Ninčičem dogovorili za enoten parlamentarni nastop proti pasivnosti jugoslovanske vlade ob podpisu italijansko-albanske pogodbe.⁷⁷ Nikola Uzunović je moral na njihov pritisk 7. decembra 1926 odstopiti z mesta predsednika vlade, kar so prvaki opozicijskih strank razumeli kot priložnost za prevzem oblasti, zato so postavljali visoke pogoje za sodelovanje svojih strank v vladi.⁷⁸ Anton Korošec se je v pogovorih s kraljem Aleksandrom in Nikolo Uzunovićem zavzemal za »*diktaturo parlamentarnih voditeljev*«, torej za sestavo avtoritativne koncentracijske vlade na podlagi narodnega sporazuma s podrobnim gospodarskim in socialnim programom, oziroma za razpis skupščinskih volitev v primeru, da bi bila sestava takšne vlade nemogoča.⁷⁹ Podobne vladne koalicije so pogoste v primerih zunanje ogroženosti države, kar kaže na resnost, ki jo je načelnik Slovenske ljudske stranke pripisoval zunanjepolitičnemu položaju države po sklenitvi Tiranskega pakta.⁸⁰ V podrobnostih so pogovori s predstavniki vlade potekali v smeri zagotovitve finančnih pogojev za delovanje oblastnih samouprav in zakonskih določitev pristojnosti med državno upravo ter oblastno samoupravo, pri čemer se je vodstvo Slovenske ljudske stranke soočalo s težnjami vlade po razbremenitvi državne blagajne tako, da bi si oblastne skupščine zagotovile lastne vire financiranja.⁸¹

Tri dni po odstopu vlade je umrl Nikola Pašić,⁸² kar je pomenilo možno izboljšanje položaja vodstva Slovenske ljudske stranke pri približevanju Narodni radikalni stranki, kljub temu pa so bili pogovori med predstavniki obeh strank 21. decembra 1926 ponovno prekinjeni.⁸³ Korošec je imel v prihodnjih dneh še informativne pogovore s predstavniki vlade,⁸⁴ ogorčenja nad razpletom vladne krize pa ni skrival, saj je vodstvo stranke že predlagalo poslanca Andreja Gosarja in Frana Kulovca za vodenje ministrstev za socialno politiko in kmetijstvo ter se je pripravljalo na

⁷⁷ Slovenec, 5. 12. 1926, str. 1, Dolga konferenca ministra Ninčiča z dr. Korošcem; Slovenec, 5. 12. 1926, str. 1, Ožja opozicija za temeljito spremembo; Slovenec, 7. 12. 1926, str. 1, Velekritičen moment.

⁷⁸ Gligorijević, Parlament i političke stranke, str. 222.

⁷⁹ Slovenec, 4. 12. 1926, str. 1, Izjava dr. Korošca o italijansko-albanskem paktu; Slovenec, 7. 12. 1926, str. 2, Dr. Korošec o položaju; Slovenec, 14. 12. 1926, str. 1, Korošec, Davidović, Pribičević pri kralju; Slovenec, 14. 12. 1926, str. 1, Kaj so voditelji strank nasvetovali kralju; Jutro, 14. 12. 1926, str. 1, Šefi opozicije nasvetujejo volitve; Jutro, 15. 12. 1926, str. 2, Kaj so voditelji strank nasvetovali kroni; Slovenec, 15. 12. 1926, str. 1, Naše stališče; Jutro, 16. 12. 1926, str. 1, G. Uzunović vabi vse stranke v vlado; Slovenec, 18. 12. 1926, str. 1, Pogajanja Uzunovića z voditelji strank.

⁸⁰ Drago Zajc: Parlamentarno odločanje. Ljubljana 2000, str. 52.

⁸¹ Slovenec, 4. 1. 1927, str. 1, Velik govor dr. Antona Korošca na Vrhniku; Jutro, 4. 1. 1927, str. 2, Klerikalna politika zopet na elastiki; Slovenec, 18. 1. 1927, str. 1, Ljubljana na čelu slovenskega naroda – govor dr. Antona Korošca; Striplovšek, Slovenski parlamentarizem, str. 114.

⁸² Slovenski narod, 11. 12. 1926, str. 1, Nikola Pašić umrl.

⁸³ Slovenec, 15. 12. 1926, str. 1, Naše stališče; Slovenec, 23. 12. 1926, str. 1, Radikalni krogi o izjavi dr. Korošca.

⁸⁴ Slovenec, 24. 12. 1926, str. 1, Vlada še vedno ni sestavljena; Slovenec, 28. 12. 1926, str. 1, Zadnja pogajanja med dr. Korošcem in Uzunovićem; Slovenec, 28. 12. 1926, str. 1, Uzunović znova vabi SLS v vlado.

kadrovske zamenjave v upravnih odborih pomembnejših podjetij v Sloveniji: »*Mi Slovenci se zopet enkrat vračamo iz Beograda razočarani. V tej krizi se je zahtevalo od nas tisto, kar se ni zahtevalo od nobene druge stranke: da se odrečemo bistvenim točkam svojega programa. To je nasilje, kateremu ni primere.*«⁸⁵ Neuspešno so se končala tudi vladna pogajanja z drugimi opozicijskimi prvaki, Nikola Uzunović pa je 24. decembra 1926 obnovil vlado s predstavniki Hrvatske seljačke stranke.⁸⁶

V Slovenski ljudski stranki pred koncem leta 1926 niso podali prepričljivih razlogov za prekinitev pogajanj s predstavniki vlade. Anton Korošec je pred novim letom nepričakovano sklical sejo Jugoslovanskega kluba, ki je trajala dva dni, saj je večina poslancev že odpotovala iz Beograda; v uradnem sporočilu s seje so zapisali: »*Jugoslovanski klub je na povoljno znanje sprejel poročilo predsednika dr. Korošca o zadnjih političnih dogodkih in konstatira: Gospod Nikola Uzunović ni zadosti pravočasno obvestil pooblaščenega zastopnika kluba o sestavi svoje sedanje vlade* (Anton Korošec je kot uradni razlog svojega umika iz pogajanj navedel imenovanje aktivnega generala na mesto ministra za promet, op. p.). *Po dogodkih na katoliški sveti večer Uzunović ni obnovil zvez in razgovorov s tem klubom, kar bi gotovo storil, ako bi resno hotel, da v njegovi vladi sodelujejo tudi zastopniki slovenskega naroda*«.⁸⁷

Ne glede na povedano lahko med najpomembnejše razloge za prekinitev pogajanj Slovenske ljudske stranke in vladnih predstavnikov štejemo trdne izhodiščne pogajalske zahteve Nikole Uzunovića glede prilagajanja avtonomističnega programa centralističnim interesom vlade in pripravljenost Stjepana Radića za nadaljnje sodelovanje v vladi.⁸⁸ Kot kaže, je nenadna odločitev Antona Korošca o odstopu od pogajanj naletela na nestrinjanje že nastavljenih ministrskih kandidatov Slovenske ljudske stranke, saj jo je Korošec pospremil s pojasnilom, da mora strankin vstop v vlado koristiti vsemu narodu in ne le posameznikom – ministrskim kandidatom.⁸⁹ Zamrznitev pogajanj med Nikolo Uzunovićem in Antonom Korošcem je bila začasne narave, pripravljenost na nadaljnje pogovore za vstop v vlado pa na nobeni strani ni zamrla. Vodstvo Slovenske ljudske stranke se je v prizadevanjih za vstop v vlado sklicevalo na zaostritev mednarodnega položaja Kraljevine SHS po sklenitvi

⁸⁵ Slovenec, 22. 12. 1926, str. 1, Nečuvveno postopanje z zastopniki slovenskega naroda; Jutro, 22. 12. 1926, str. 1, Nov debacle dr. Koroščeve politike; Slovenski narod, 22. 12. 1926, str. 1, Dr. Korošec ostro obtožuje radikale; Jutro, 28. 12. 1926, str. 2, Kompromitirani in blamirani klerikalci.

⁸⁶ Gligorijević, Parlament i političke stranke, str. 223.

⁸⁷ Slovenec, 29. 12. 1926, str. 1, Seja Jugoslovanskega kluba; Slovenec, 30. 12. 1926, str. 1, Komunikacije Jugoslovanskega kluba o pogajanjih z Uzunovićem; Jutro, 30. 12. 1926, str. 1, Čudovit komunikacije kluba SLS; Jutro, 4. 2. 1927, str. 2, Svetozar Pribičević o politiki dr. Korošca; Slovenec, 6. 2. 1927, str. 2, Generala za prometnega ministra.

⁸⁸ Slovenski narod, 23. 10. 1926, str. 1, Radikali o vstopu SLS v vlado; Slovenec, 18. 11. 1926, str. 1, Pribičević in Korošec proti Radiću; Slovenski narod, 15. 12. 1926, str. 1, Radić o Pašiću, krizi in klerikalizmu; Slovenski narod, 25. 12. 1926, str. 1, Radičevci in klerikalci se kregajo za oblast v Sloveniji; Slovenski narod, 28. 12. 1926, str. 1, Zakaj klerikalci niso v vladi; Slovenec, 4. 1. 1927, str. 1, Velik govor dr. Antona Korošca na Vrhniki; Jutro, 30. 1. 1927, str. 1, Konzultacije na dvoru.

⁸⁹ Slovenec, 15. 1. 1927, str. 1, Važna izjava dr. A. Korošca.

Tiranskega pakta,⁹⁰ vlada pa je stranki omogočila nemoteno volilno kampanjo za volitve v oblastne skupščine.⁹¹

Slovenska ljudska stranka je med obema svetovnima vojnama ohranjala svoj prepoznaven politični položaj v jugoslovanski politični stvarnosti tudi (in zlasti) s političnim povezovanjem z največjo srbsko stranko – Narodno radikalno stranko. V dvajsetih letih 20. stoletja je bil vrhunec njunega političnega sodelovanja dosežen s podpisom Blejskega sporazuma leta 1927 med Velimirjem Vukićevićem in Antonom Korošcem, ki je slednjemu leta 1928 omogočil prevzem ministrstva za notranje zadeve in mesta predsednika vlade. Vendar je bilo v odnosih med Narodno radikalno stranko in Slovensko ljudsko stranko novo poglavje političnega približevanja pričeto že leta 1926 po sestopu radikalskega staroste Nikole Pašića z oblasti in po njegovi smrti decembra 1926.

Predzgodovina odnosa med največjo srbsko in največjo slovensko politično stranko pa se je vsekakor začela takoj po skupščinskih volitvah leta 1923, ko je bil Anton Korošec v stalnih stikih s predstavniki Narodne radikalne stranke, ki so se po smrti Stojana Protića združevali okrog predsednika Narodne skupščine Ljubomirja Jovanovića. Mednje je spadal tudi Velimir Vukićević, ki je poleti 1925 postal najpomembnejši politični zaveznik Antona Korošca. Zaradi avtoritete Nikole Pašića, ki je vztrajal na formalni odpovedi od strankinega avtonomističnega državnopravnega programa, in Vukićevićevega podrejenega položaja v Narodni radikalni stranki, se je njuna zveza polno udejanjila s sklenitvijo Blejskega sporazuma.

Za konec in kot zanimivost: avgusta 1923 sta medstrankarska pogajanja med Slovensko ljudsko stranko in Narodno radikalno stranko vodila Fran Kulovec in minister za promet Velizar Janković, na njih pa so razpravljali tudi o upravni avtonomiji Slovenije in o spojitvi ljubljanske in mariborske oblasti. Anton Korošec, ki je v izjavah za javnost zanikal, da bi se s predstavniki Narodne radikalne stranke pogajal za vstop v vlado, je na septembrskih pogajanjih zahteval izvzetje cerkvenih zemljišč iz določil agrarne reforme, kar je bilo v nasprotju z uradnimi stališči stranke o tem vprašanju.⁹²

⁹⁰ Slovenski narod, 31. 10. 1926, str. 1, Ojačeno nasprotje med radikali in klerikalci; Slovenec, 28. 12. 1926, str. 2, Uzunović znova vabi SLS v vlado; Jutro, 28. 12. 1926, str. 1, Klerikalci se še pogajajo za vstop v vlado; Slovenec, 30. 12. 1926, str. 1, Radikalni klub o vstopu SLS v vlado; Jutro, 30. 12. 1926, str. 1, Velika debata v radikalskem klubu; Jutro, 30. 12. 1926, str. 1, Nova klerikalna ponudba g. Uzunoviću; Jutro, 31. 12. 1926, str. 1, Uzunović odklanja razgovor s klerikalci; Anton Korošec: Ob novem letu. V: Slovenec, 1. 1. 1927, str. 1.

⁹¹ Slovenec, 5. 2. 1927, str. 1, Radićevci z demagoško obtožnico proti Maksimoviću; Slovenec, 27. 2. 1927, str. 1, Izbruhi Pavla Radića proti škofu dr. Jegliču; Kmetški list, 4. 5. 1927, str. 1, Govor Stjepana Radića na sestanku v Ptujju.

⁹² Slovenec, 2. 9. 1923, str. 1, Razgovor s Korošcem; Slovenski narod, 27. 4. 1923, str. 2, Skomine po vladi; Straža, 4. 6. 1923, str. 1, Položaj v Beogradu; Slovenec, 5. 6. 1923, str. 1–2, Važna izjava Korošca; Jutro, 31. 8. 1923, str. 1, Klerikalne zahteve za vstop v vlado; Slovenec, 2. 9. 1923, str. 1, Razgovor s Korošcem; Jutro, 6. 9. 1923, str. 2, Radikalsko-klerikalna pobratimija; Jutro, 11. 9. 1923, str. 1, Dr. Korošec na razpotju; Slovenec, 6. 11. 1923, str. 1–2, Zbor zaupnikov SLS; Politični katekizem ali Kaj mora vsak državljan vedeti o politiki? Ljubljana 1920, str. 41; Purivatra, Jugoslavenska muslimanska organizacija, str. 162.

Mateja Ratej

THE STRENGTHENING BOND BETWEEN THE SLOVENIAN PEOPLE'S PARTY
AND NATIONAL RADICAL PARTY AFTER THE FALL OF THE LAST GOVERNMENT
OF NIKOLA PAŠIĆ IN 1926

S u m m a r y

In March 1926 the opposition parties proposed an interpellation to the Ministers for Foreign Affairs and Finance due to the suspicions of corruption in case of Prime Minister Nikola Pašić's son and certain other government members of the National Radical Party. After the establishment of Uzunović's government, the Slovenian People's Party joined the shared standpoint of the opposition parties, since Pašić's withdrawal from the post of the President of the Government did not improve the People's Party's negotiation options for entering the government, despite its great expectations. Among the members of the National Radical Party leadership, Korošec strengthened his relations with the Ljubomir Jovanović's group, which was tolerant of the Slovenian People's Party's autonomist ideas. In the spring of 1926 Korošec retreated into the background, since in his budgetary speech he, among other things, stated awkwardly that the Serbs have their own king, who is not Slovenian. This impeded the approximation of the People's Party to the government and worsened the relations with the King. After a vote of no confidence due to the corruption affairs, Uzunović had to resign on 15 May 1926, which represented a new blow against Pašić's group in the National Radical Party. The government crisis resolved in a way which presented possibilities for the further harmonisation of political interests by the Slovenian People's Party, since the followers of Jovanović left the radical parliamentary group. Korošec saw the split in the strongest Serbian party as a historical event. In August 1926 Korošec met with opposition politicians in order to reach an agreement on the joint effort to convene the National Assembly. His mounting opposition attitude attested to the inability to come to terms with the representatives of the National Radical Party. An increased agitation of the Slovenian People's Party among the electorate in the summer of 1926 was also caused by the September elections into the Chamber of Commerce, Craft Trade and Industry, since the People's Party wanted to spread its political influence to the field of economic associations. At the same time, Korošec followed the struggle for dominance in the National Radical Party carefully. Judging from the emphases expressed in his public appearances, until the very death of Pašić in December 1926, Korošec expected Pašić's adherents to win. He also took advantage of the party leaders' meetings in the late autumn to get closer to the National Radical Party in order to ensure a better position for the Slovenian People's Party at the Administrative Unit Assembly elections. In November 1926 Korošec once again partly retreated from the negotiations to enter the government. He decided to wait until the relations between the opposing groups within the National Radical Party became clear. Pašić followed the negotiations about the potential entry of the Slovenian People's Party into the government with disapproval. Korošec's (pre-election) arguments on the necessity of the national participation in the decision-making at the state level were also based on the worsening relations between the Kingdom of SHS and the Kingdom of Italy. In December 1926 Uzunović resigned from his post of the President of the Government, which was seen by the leaders of the opposition parties as an opportunity to take over the power. Korošec argued for the establishment of an authoritative concentration government on the basis of an agreement between the nations. The talks between the representatives of the Slovenian and Serbian parties were once again severed in the end of December, and Korošec did not give any convincing reasons for that. However, they include Uzunović's tough initial negotiations demands with regard to the adaptation of the autonomist programme to the centralist interests of the government and the willingness of Stjepan Radić to keep participating in the government. The frozen negotiations were temporary and the willingness for further talks did not dwindle on either side.